

دانشکده ادبیات فارسی و زبانهای خارجی
گروه زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته زبان و ادبیات فارسی

عنوان

بررسی سیمای رسول اعظم (ص) در متون
عرفانی منثور فارسی تا قرن هشتم

استاد راهنما

دکتر محمدرضا اسدی

استاد مشاور

دکتر خلیل حدیدی

پژوهشگر

رقیه شفق

سال و ماه

بهمن ۱۳۸۶

الله الرحمن الرحيم

تقدیم به دو پر پروازم

مادر عزیز و پدر بزرگوار

به پاس آسایشی که از خود دریغ کردند.

و تقدیم به

بهترین دوست و شریک زندگی

و ثمره ی حیاتم مهدی جان!

تقدیر و تشکر

در این قسمت بر خود لازم می‌دانم از محضر ارجمند تمام کسانی که مرا در تهیه‌ی این پایان‌نامه یاری فرمودند ادای سپاسگزاری کنم.

از محضر استاد ارجمندم جناب آقای دکتر خلیل حدیدی که در طول دوران تحصیلی‌ام بنده را همچون چراغ درخشانی راهنمایی فرمودند و همچنین سمت مشاوره‌ای این پایان‌نامه نیز بر عهده‌ی ایشان بود کمال تشکر را دارم.

از محضر استاد بزرگوار جناب دکتر محمد رضا اسدی که به عنوان استاد راهنمای این پایان‌نامه قبول زحمت فرمودند و این جانب را راهنمایی فرمودند کمال تشکر را دارم.

از محضر استاد بزرگوار جناب آقای دکتر محمد مهدی پور که زحمت داوری این پایان‌نامه به عهده‌ی ایشان بود نهایت تشکر و سپاسگزاری را دارم.

از محضر اساتید بزرگوار جناب آقای دکتر بهمن سرکاراتی، سرکارخانم دکتر مهربی باقری، جناب آقای دکتر میرجلیل اکرمی، سرکارخانم دکتر منیره پویای ایرانی، سرکارخانم دکتر معصومه معدن‌کن، سرکارخانم دکتر سکینه رسمی، جناب آقای دکتر امین پاشا اجلالی، جناب آقای دکتر مقصودی، جناب آقای دکتر اسدا... واحد، و سرکارخانم فریده خداپسند تشکر می‌کنم.

از محضر استاد بزرگوار سرکارخانم ندیمه کمال نیز بی‌نهایت سپاگزارم.

از محضر خانواده‌ی خود که بی‌هیچ انتظار و چشم داشتی همواره در طول دوران تحصیلی‌ام بنده را یاری فرمودند و از خدمت همسر ارجمندم و خانواده‌ی محترمش سپاسگزاری می‌کنم.

والسلام علیکم و رحمة الله.

نام خانوادگی دانشجو: شفق	نام: رقیه
عنوان پایان نامه: «بررسی سیمای پیامبر اعظم (ص) در متون عرفانی منشور فارسی تا قرن هشتم»	
استاد راهنما: آقای دکتر محمد رضا اسدی	
استاد مشاور: آقای دکتر خلیل حدیدی	
مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: زبان و ادبیات فارسی
گرایش: محض	موضوع: تاریخ فارغ التحصیلی: ۱۳۸۶
صفحه: ۱۳۸۶	
کلید واژه ها: رب العزّه، محمد مهتر عالم، سید ولد آدم، مصطفی (ص)، شب قرب و کرامت، پیامبر، رسول، نبی	
<p>چکیده:</p> <p>پیامبر گرامی اسلام با عنوان منادی «من عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ»، در طول تاریخ یک هزار و چهارصد ساله، مورد توجه عرفا و اندیشمندان اسلامی و غیر اسلامی قرار گرفته است و هر کس در حد وسع خویش از این منبع عظیم فیض و کمال، استفاده نموده است و این اندیشه و عرفان همواره در آثار ادبی انعکاس یافته است.</p> <p>تصویری که در آثار منظوم و منشور فارسی از سیمای پیامبر (ص) عرضه می‌شود نه فقط متضمن تعظیم و تقدیس فوق العاده‌ای در حق این مهتر کائنات است بلکه در عین حال نهایت عشق و ارادت در حق این مربی و مرشد کونین نیز در سراسر این تصاویر جلوه‌ی بارز دارد. این طرز تلقی در اشعار صوفیه و اقوال متشرعه از عطار و سعدی تا ابن فارض و ابن عربی و همه جا در تجلی و نمود است و مشایخ صوفیه و زهاد متشرعه حقیقت محمدی را موضوع عشق و تقدیس فوق العاده تلقی کرده اند.</p> <p>در ادب و عرفان اسلامی نشان این مایه محبت و تکریم فوق العاده همه جا جلوه دارد. به عنوان مثال در کتاب کشف الاسرار میبیدی در مورد ایشان چنین آمده است: «محمد مصطفی، در تواضع چنان بود که یک قرص از درویش قبول کردی و دنیا جمله به یک درویش دادی، و منت بر نهادی، با یتیمی راز کردی و بر جبرئیل ناز کردی با غریب بنشستی و با شبهت ننگرستی! به میهمانی عجز رفتی و از عرش و مادون آن همت بر گذاشتی. زن بیوه را رداء بیفکندی و بساط در سدره المتهی نیفکندی! با مسکین هم زانو بنشستی! رحیم دلی، خوش سخنی، نیک مردی، نیک عهدی، عزیز قدری، محمد نامی، ابوالقاسم کنیتی. مصطفی لقبی، صد هزاران هزار صلوات و سلام خدای بر روح پاک و روان مقدس او باد! آمین».</p> <p>تصاویری که در سه کتاب عرفانی کشف الاسرار، مرصاد العباد و کشف المحجوب از سیمای پیامبر اعظم (ص) عرضه شده است در بحث حاضر جمع آوری گردیده است تا به صورت منسجم تحت عنوان، بررسی سیمای رسول اعظم (ص) در متون عرفانی منشور فارسی تا قرن هشتم» مورد پژوهش قرار گیرد.</p>	

کوتاه نوشتها:

(ع): عليه السلام

(ص): صلى الله عليه و آله و سلم

ج: جلد

ص: صفحه

صص: صفحات

هـ ق: هجری قمری

هـ ش: هجری شمسی

کشف: کشف الاسرار و عدة الابرار معروف به تفسیر خواجه عبدالله انصاری

ر. ک: رجوع کنید

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
الف.....	مقدمه:.....
۱.....	فصل اول: کلیات.....
۲.....	چکیده.....
۳.....	بیان مسأله:.....
۳.....	بررسی منابع:.....
۴.....	موارد و روشها:.....
۴.....	نتایج مورد انتظار:.....
۴.....	معیار ارزیابی میزان موفقیت تحقیق:.....
۴.....	برنامه زمانبندی شده:.....
۵.....	منابع مورد استفاده:.....
۶.....	فصل دوم: آفرینش پیامبر.....
۷.....	آفرینش پیامبر (ص) قبل از آفرینش آدم (ع):.....
۱۱.....	محمد (ص) مقصود آفرینش:.....
۱۳.....	فصل سوم: تاریخ زندگی.....
۱۴.....	خلاصهی تاریخ زندگی پیامبر اکرم (ص):.....
۱۶.....	آغاز زندگی دنیوی:.....
۱۷.....	کیاست پیامبر قبل از بعثت:.....
۱۸.....	امین بودن پیامبر قبل و بعد از بعثت:.....
۱۹.....	نسب پیامبر اکرم (ص):.....
۲۰.....	آغاز رسالت پیامبر (ص):.....
۲۳.....	حراء غار محبوب پیامبر:.....
۲۴.....	هجرت پیامبر:.....
۲۵.....	رسول در آستانه وفات:.....
۲۷.....	وفات پیامبر (ص):.....
۳۰.....	فصل چهارم: پیامبر و سایر انبیاء الهی.....
۳۱.....	فضیلت پیامبر (ص) بر سایر انبیاء (ع):.....
۳۶.....	فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر عموم انبیاء (ع):.....

۳۷ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر حضرت آدم (ع):
۳۸ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر حضرت نوح (ع):
۳۸ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر حضرت ابراهیم (ع):
۴۰ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر حضرت یعقوب (ع):
۴۰ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر حضرت یونس (ع):
۴۱ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر حضرت موسی (ع):
۴۱ فضیلت در مورد دیدار:
۴۲ فضیلت در مورد معلّم:
۴۲ فضیلت در مورد قهر و لطف:
۴۳ فضیلت در مورد صحو و سکر:
۴۳ فضیلت در مورد مبتدی و منتهی:
۴۴ فضیلت در مورد تلوّن و تمکّن:
۴۴ فضیلت در مورد محادثه و مسامره:
۴۵ فضیلت در مورد امت:
۴۶ مناجات حضرت موسی (ع) با خداوند راجع به پیامبر اکرم (ص):
۴۶ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر حضرت داود (ع):
۴۷ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر حضرت عیسی (ع):
۴۷ فضیلت پیامبر اکرم (ص) بر اصحاب کهف:
۴۷ اخذ میثاق از سایر انبیاء برای پیامبر:
۴۹ فصل پنجم: ویژگی منحصر بفرد.....
۵۰ ویژگیهای منحصر بفرد پیامبر اکرم (ص):
۵۰ خاتم الانبیاء بودن پیامبر:
۵۱ ماندگار بودن معجزه‌ی پیامبر:
۵۱ سایه نداشتن پیامبر:
۵۲ صلوات خدا و فرشتگان بر پیامبر:
۵۳ خواب پیامبر:
۵۳ معراج پیامبر:
۵۴ تا قیامت در غم امت:
۵۵ شفاعت پیامبر از امت در روز قیامت:
۵۷ فصل ششم: معجزات پیامبر.....

۵۸	معجزات پیامبر اکرم (ص) چه بود؟
۵۹	معراج پیامبر:
۶۶	اخبار معراج:
۶۹	فصل هفتم: عبادات پیامبر اکرم (ص):
۷۰	استغفار زیاد پیامبر و دلایل آن:
۷۱	شب زنده داری پیامبر:
۷۲	شکر گزاری پیامبر:
۷۳	مراحل دعا پیامبر از دیدگاه کشف الاسرار:
۷۴	نماز پیامبر:
۷۷	فصل هشتم پیامبر در قرآن
۷۸	مقدمه:
۷۸	اسامی پیامبر در قرآن کریم:
۷۹	اطاعت از پیامبر هم ردیف اطاعت از خدا:
۸۰	اعطای کوثر به پیامبر:
۸۱	امی بودن پیامبر:
۸۵	پیامبر اکرم (ص) رسولی از جنس بشر:
۸۷	تشریف پیامبر (ص) در قرآن:
۹۰	خاتم الانبیاء بودن پیامبر
۹۰	طعنهای قریش و کافران، تعظیم خداوند:
۹۴	محمد (ص) پیامبری برای کافهی خلق:
۹۵	محمد نوری در دل ظلمت:
۹۸	مصطفی (ص) حجت خدا بر خلق:
۹۹	مصطفی پیامبر لطف و رحمت برای جهانیان:
۱۰۱	مصطفی (ص) نعمت خدا بر خلق:
۱۰۱	هفت کرامت اعطا شده به رسول (ص) از دیدگاه کشف الاسرار:
۱۰۳	فصل نهم: احادیث پیامبر اکرم (ص)
۱۰۴	احادیث پیامبر اکرم (ص):
۱۰۴	احادیث کشف المحجوب:
۱۰۴	احادیث مرصاد العباد:
۱۰۵	احادیث کشف الاسرار:

۱۰۹	فصل دهم: ویژگی های اخلاقی پیامبر
۱۱۰	اخلاق پیامبر
۱۱۲	صداقت پیامبر و اعتراف کافران به آن:
۱۱۳	یتیم نوازی پیامبر (ص):
۱۱۴	علاقه‌ی شدید به اصحاب صفّه:
۱۱۷	صبر پیامبر اکرم (ص):
۱۱۸	اعطا و بخشش زیاد پیامبر (ص):
۱۲۰	توکل پیامبر اکرم (ص):
۱۲۲	تواضع پیامبر اکرم (ص):
۱۲۳	مخالفت پیامبر با رهبانیت و اعراض از دنیا:
۱۲۵	عدم غفلت از مرگ:
۱۲۷	فصل یازدهم: مقامات و حالات عرفانی پیامبر
۱۲۸	انواع مقامات و درجات پیامبر اکرم (ص)
۱۳۳	جمع و تفرقت پیامبر اکرم (ص) از دیدگاه متون عرفانی:
۱۳۴	دستور تقوا از جانب خدا به پیامبر:
۱۳۵	فرمان چیست از درگاه ربوبیت به عالم نبوت؟
۱۳۵	پیامبر (ص) غرق در تجلی جلال:
۱۳۶	غیبت و حضور پیامبر اکرم (ص):
۱۳۸	فصل دوازدهم: مسائل متفرقه
۱۳۹	اختیار فقر بر غنی و افتخار به آن:
۱۴۰	ادب پیامبر:
۱۴۱	اختیار بندگی بر ملک بودن:
۱۴۲	اذیت و آزار پیامبر از جانب کفار و یهود:
۱۴۵	امدادهای غیبی خداوند برای خشتی کردن کید کافران:
۱۴۶	علاقه‌ی شدید پیامبر اکرم (ص) به ایمان آوردن قومش:
۱۴۸	محمد (ص) مقتدای تمام عاشقان:
۱۵۰	فهرست منابع و مأخذ:

مقدمه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قال الله تعالى: «ما كان محمد اباً احداً من رجالكم و لكن رسول الله و خاتم النبيين^۱».

و قال النبي صلى الله عليه و آله و سلم: «فضّلت على الانبياء بست جعلت لى الارض مسجداً و ترأبها طهوراً و أحلت لى الغنائم و نصرت بالرعب و اعطيت الشفاعة و بعثت لى الخلق كافهً و خُتمَ بى النبيون».

بدانک حضرت جلّت از عنایت بى علّت خواجه را علیه اسلام نسبت از آدم و آدمیان منقطع می‌کند و نسبت او با عالم نبوت و رسالت درست می‌گرداند. محمد نه از شما و عالم شما بود، و لکن رسول خدا و خاتم انبیاء بود همه عالم را از او روشنایی است، او را با عالم آب و گل چه آشنایی است، آدم طفیل محمد بود، تو مپندار که محمد طفیل آدم بود.

تا ظن نبری که ما ز آدم بودیم کان دم که نبود آدم آن دم بودیم

بى زحمت عین و شین و قاف و گل و دل معشوقه و ما و عشق همدم بودیم^۲

پیرامون زندگانی پیامبر اسلام (ص) بزرگترین پیشوای بشر، کتابها و رساله های زیادی نوشته شده است. به یقین می‌توان ادعا کرد هیچ یک از بزرگان تاریخ مانند حضرت پیامبر (ص) مورد توجه نویسندگان و دانشمندان و متفکران تاریخ قرار نگرفته است. با این حال هنوز حرفهای ناگفته در مورد ایشان بسیار زیاد است:

گربریزی بحر را در کوزه‌ای چند گنجد قسمت یک روزه‌ای

^۱ - سوره‌ی ۳۳، آیه‌ی ۴۰

^۲ - مرصاد العباد، صص ۱۳۱، ۱۳۲

زندگی پر بار ایشان جنبه های گوناگونی دارد و از هر زاویه که به آن بنگریم دریای عظیمی مشاهده می‌کنیم که در طول تاریخ هر کس به وسع خود در این دریای عظیم غوص کرده و درّ و گوهر بر گرفته است اما هنوز جای سخن زیادی باقی است و زمینه تحقیق و تفحص در این عرصه باز است و راه آن بسی دراز.

در پژوهش حاضر با عنوان «بررسی سیمای رسول (ص) در متون عرفانی منشور تا قرن هشتم هجری» ما نیز به نوبه‌ی خود پیاله‌ای از این فیض عظیم نوش کرده‌ایم و مفتخریم که تحقیق مختصری در زمینه‌ی زندگی عرفانی ایشان ارائه می‌دهیم.

«تصویری که در آثار منظوم و منثور فارسی از سیمای پیامبر اکرم (ص) عرضه می‌شود نه فقط متضمن تعظیم و تقدس فوق‌العاده‌ای در حق این مهتر کائنات است بلکه در عین حال نهایت عشق و ارادت در حق این مربّی و مرشد کونین نیز در سراسر این تصاویر جلوه‌ی بارزی دارد.»
(بحر در کوزه. عبدالحسین زرین کوب)

در پژوهش حاضر سعی شده است نکات کلیدی و مهم جلوه‌های عرفانی آن حضرت در سه کتاب ارزشمند:

کشف الاسرار و عده الابرار، ابوالفضل رشید الدین المیبدی ۵۲۰ هـ ق

کشف المحجوب، ابوالحسن علی بن عثمان الجلابی الهجویری ۴۶۵ هـ ق

مرصاد العباد، نجم الدین ابوبکر بن محمد بن شاهاور بن انوشیروان رازی معروف به دایه ۶۱۸

هـ ق.

مورد بررسی و در اختیار علاقه‌مندان و دانشجویان عزیز قرار گیرد.

بدیهی است که در کنار منابع فوق‌الذکر از کتابهای ارزشمند دیگری نظیر فروغ ابدیت،

فرازهایی از تاریخ اسلام، بحر در کوزه، فرهنگ فارسی معین استفاده شده است.

با الطاف ویژه‌ی خداوندی و با کمک اساتید محترم راهنما و مشاور این پژوهش بعد از فیش برداری از نکات مهم و کلیدی و طبقه بندی فیش ها به تناسب موضوعاتشان به مرحله‌ی فصل بندی رسید.

در مرحله‌ی فصل بندی با توجه به موضوع فیش‌ها و به منظور ایجاد تناسب میان آنها و گروه-

بندی تصمیم گرفته شد این پژوهش در ۱۲ فصل با عنوان‌های زیر تنظیم شود:

- فصل اول: کلیات

- فصل دوم: آفرینش پیامبر

- فصل سوم: تاریخ زندگی

- فصل چهارم: پیامبر و سایر انبیاء الهی

- فصل پنجم: ویژگی های منحصر بفرد

- فصل ششم: معجزات پیامبر

- فصل هفتم: عبادات پیامبر اکرم (ص)

- فصل هشتم: پیامبر در قرآن

- فصل نهم: احادیث پیامبر

- فصل دهم: ویژگی های اخلاقی

- فصل یازدهم: مقامات عرفانی

- فصل دوازدهم: مسائل متفرقه

بعد از انجام فصل بندی مرحله‌ی تنظیم فیش ها و تدوین رساله بود که به کمک خداوند متعال

و راهنمایی اساتید محترم راهنما و مشاور صورت گرفت.

در مورد متن رساله نکاتی چند وجود دارد که به صورت گذرا به آنها اشاره می‌کنیم:

۱- مؤلفین متون ارزشمندی که ملاک کار ما قرار گرفته است اغلب پیرو مذهب تسنن بودند که بدیهی است بین مذاهب تسنن و تشیع اختلاف نظرهایی وجود داشته است. که در تحقیقات بعدی موارد اختلاف مورد مقایسه قرار خواهد گرفت.

۲- مطلب دیگر در مورد پژوهش حاضر آیات قرآن مجید است که در متون استفاده شده است. با توجه به تعدد آیات استفاده شده در متن کشف الاسرار فقط صفحاتی که آیات به کار رفته است بدون ذکر شماره سوره و آیه مشخص است و با مراجعه به صفحه‌ی مورد نظر می‌توان به شماره‌ی سوره و آیه نیز دست یافت.

۳- نوع ارجاعات در متن حاضر به قرار زیر است. ابتدا مطلبی به عنوان مقدمه در هر بند گفته شده، سپس فیش مربوط به آن عیناً ذکر گردیده و منبع مورد استفاده با ذکر صفحه مشخصی شده است.

البته در بعضی موارد برای اداء حق مطلب از فیش‌های متعدد استفاده گردیده است. در بخش احادیث نیز به ترتیب شش حدیث از پیامبر اکرم (ص) نقل شده سپس به ترتیب شش شماره صفحه نقل می‌شود که شماره‌ی هر صفحه مربوط به شماره‌ی حدیث است.

۴- با توجه به اینکه پژوهش حاضر یک پژوهش عرفانی است لذا به موارد مربوط به تاریخ زندگی ایشان در این پژوهش به طور خلاصه و کم‌رنگ اشاره شده است و بیشتر سعی گردیده، نظر ایشان راجع به مسائل عرفانی و نقش ایشان در شکل‌گیری عرفان اسلامی و مطالبی از این قبیل بحث شود.

۵- مسأله مهم و قابل توجه در این پژوهش اینست که با توجه به این که عرفای اسلامی و ایران در مسائل مربوط به عرفان اسلامی از کتاب و حدیث الهام گرفته‌اند و در این الهامات دست به تأویل زده‌اند و نظرات شخصی خود را با تفسیر آیات ادغام کرده‌اند لذا در لابلای این متون نظرات ضد و نقیضی مشاهده می‌شود که اغلب نظر شخصی نویسنده می‌باشد و ربطی به تفسیر

آیات شریفه ندارد در این گونه موارد ما به ذکر مطلب مربوط از کتاب پرداخته‌ایم. و تعیین صحت و سقم آن به عهده‌ی پژوهشگران بعدی خواهد بود. در مواردی هم متأسفانه عرفا و نویسندگان به ذکر مطالبی پرداخته‌اند که دور از شأن انسانی و اسلام است و ما در نقل قول‌ها نهایت دقت را به کار برده‌ایم و اگر در مواردی مطلب دور از شأن مشاهده شد از محضر خداوند متعال و پیامبر اکرم (ص) طلب بخشش می‌کنم و در نقل این مطالب هیچ گونه تعمدی به کاربرده نشده است.

امید است این گام اندک مورد قبل خداوند متعال قرار گیرد و برای دانشجویان عزیز قابل

استفاده باشد.

ان شاء الله.

فصل اول: کلیات

چکیده

بیان مسأله

بررسی منابع

موارد و روشها

نتایج مورد انتظار

معیار ارزیابی میزان موفقیت تحقیق

برنامه‌ی زمان بندی شده

منابع و مأخذ

چکیده

پیامبر گرامی اسلام با عنوان منادی «من عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ» در طول تاریخ یک‌هزار و چهارصد ساله، مورد توجه عرفا و اندیشمندان اسلامی و غیر اسلامی قرار گرفته است و هرکس در حد وسع خویش از این منبع عظیم فیض و کمال، (پیامبر اسلام (ص)) استفاده نموده است و این اندیشه و عرفان همواره در آثار ادبی انعکاس یافته است.

تصویری که در آثار منظوم و منشور فارسی از سیمای پیامبر (ص) عرضه میشود نه فقط متضمن تعظیم و تقدیس فوق‌العاده‌ای در حق این مهتر کائنات است بلکه در عین حال نهایت عشق و ارادت در حق این مربی و مرشد کونین نیز در سراسر این تصاویر جلوه بارز دارد. این طرز تلقی در اشعار صوفیه و مرشد کونین نیز در سراسر این تصاویر جلوه بارز دارد. این طرز تلقی در اشعار صوفیه و اقوال متشرعه از عطار و سعدی تا ابن فارض و ابن عربی و ... همه جا در تجلی و نمود است و مشایخ صوفیه و زهاد متشرعه حقیقت محمدی را موضوع عشق و تقدیس فوق‌العاده تلقی کرده‌اند.

در ادب و عرفان اسلامی نشان این مایه محبت و تکریم فوق‌العاده همه جا جلوه دارد. به عنوان مثال در کتاب کشف الاسرار میبیدی در مورد ایشان چنین آمده است: «محمد مصطفی در تواضع چنان بود که یک قرص از درویش قبول کردی و دنیا جمله به یکی درویشی دادی، و منت برنهادی، با یتیمی راز کردی و بر جبرئیل ناز کردی با غریب بنشستی و با شبهت ننگرستی! به میهمانی عجز رفتی و از عرش و مادون آن همت برگذاشتی. زن بیوه را رداء بیفکندی و بساط در سدره‌المنتهی نیفکندی! با مسکین هم زانو بنشستی! رحیم دلی، خوش سخنی، نیک مردی، نیک

عهدی، عزیز قدری، محمد نامی، ابوالقاسم کنیتی، مصطفی لقبی، صد هزاران هزار صلوات و سلام
خدای بر روح پاک و روان مقدّس او باد! آمین».

تصاویری که در سه کتاب عرفانی کشف الاسرار، مرصاد العباد و کشف المحجوب از سیمای
پیامبر اعظم (ص) عرضه شده است در بحث حاضر جمع آوری گردیده است تا به صورت منسجم
تحت عنوان «بررسی سیمای رسول اعظم (ص) در متون عرفانی منثور فارسی تا قرن هشتم» در
اختیار علاقمندان قرار گیرد.

بیان مسأله:

عموم اهل تصوّف و عرفان به پیامبر اکرم (ص) به عنوان مرشد کامل می‌نگریستند و سعی
داشتند که اعمال خود را به نحوی به رفتار آن حضرت منتسب نمایند تا مجوز شرعی برای بعضی
از رفتارهای خود- که در نظر اصحاب فقه و حدیث بدعت به شمار می‌رفت- داشته باشند. لذا
روایات و حکایاتی از آن حضرت در کتب عرفانی نقل شده است که قابل بررسی و تأمل بیشتر
می‌باشد. این موارد و نیز علاقه شخصی به بررسی زندگی و سیره نبوی با رویکردی دوباره و
جدید مرا بر آن داشت تا آثار منثور فارسی تا قرن هشتم را مورد بررسی مجددی قرار دهم.

بررسی منابع:

با توجه به اختصاص بحث در سه کتاب کشف الاسرار، کشف المحجوب و مرصاد العباد این
سه کتاب به عنوان منبع اصلی مورد توجه قرار خواهد گرفت. بدیهی است در کنار منابع یاد شده
به کتب ارزشمندی من جمله فروغ ابدیت، فرازهایی از تاریخ پیامبر اسلام، دیوان حافظ و لغت
نامه‌ی دهخدا، فرهنگ فارسی معین مراجعه خواهد شد.

موارد و روشها:

مشخص کردن موارد و نکات کلیدی، فیش برداری از مطالب مورد نظر، طبقه بندی فیش ها به تناس موضوعاتشان، تدوین، عنوان بندی و فصل بندی که در هر مرحله با راهنمایی های دلسوزانه‌ی استاد راهنما و استاد مشاور همراه بوده است.

نتایج مورد انتظار:

با لطف و عنایت ویژه‌ی پروردگار امید است گامهای نوینی در راه شناخت منزلت رسول حق (ص) برداشته شود تا بدین وسیله گرایش عاطفی نسبت به آن حضرت بیشتر گردد؛ از سویی نگاه عرفانی به دین و شخصیت‌های دینی باعث گرایش عاشقانه و عاقلانه به دین محمدی خواهد شد. و نیز انتظار می‌رود این پژوهش وسیله‌ای باشد برای تشخیص عرفان صحیح اسلامی از مسائل جنبی که به نام اسلام به مردم و به ویژه نسل جوان القاء می‌شود.

معیار ارزیابی میزان موفقیت تحقیق:

با راهنمایی‌های استاد راهنما و استاد مشاور ان‌شاءالله با آوردن جنبه‌های عرفانی سیمای پیامبر بصورت منسجم، تحقیقی مختصر و مفید در مورد ایشان صورت پذیرد.

برنامه زمانبندی شده:

با ارائه موضوع پیشنهادی به گروه در خرداد ماه ۱۳۸۵ و تصویب آن در تیرماه ۱۳۸۵ امید است بتوانیم تا ۳۰ بهمن ماه سال جاری از رساله‌ی خود دفاع نمایم.

منابع مورد استفاده:

- ۱- قرآن مجید
- ۲- کشف الاسرار و عده الابرار، ابوالفضل رشید الدین المیبدی ۵۲۰ هـ ق
- ۳- کشف المحجوب، ابوالحسن علی بن عثمان الجلابی الهجویری ۴۶۵ هـ ق
- ۴- مرصاد العباد، نجم الدین ابوبکر بن محمد بن شاهاور بن انوشیروان رازی معروف به دایه ۶۱۸ هـ ق
- ۵- فروغ ابدیت، سید جعفر سبحانی
- ۶- دیوان حافظ
- ۷- بحر در کوزه، عبدالحسین زرین کوب
- ۸- فرازهایی از تاریخ اسلام، سید جعفر سبحانی